

Shabbos Issues

Israeli Army – Jews in non-Jewish Army

Nov. 16, 1997

שו"ת מלמד להועיל חלק א (אורח חיים) סימן מג

שאלה: לגיסי ר' יוסף וועקסלער נר"ו. אשר שאלת כי בנך שיח' בא זמנו לצאת לעבודת הצבא אך באשר שהוא איינאיהריגער /שרות לשנה/ יכול להתאחר עוד איזה שנים בעבודתו, אם מחוייב הוא להמתין ושלל לצאת לעבודה באשר שיהי' מוכרח לחלל שבת באונס, וע"כ יאחר חילול שבת כל מה דאפשר, או דילמא הותר לו לעבוד עבודתו מיד, באשר שע"י זה יכול לבוא במהרה לידי נישואין ולקיום מצות פריה ורביה ועוד מפני שאר טעמים אשר אי אתה יכול לפורטם כעת. תשובה: הנה לפי השקפה ראשונה אין אומרים לאדם חלל שבת זה כדי שתוכל לשמור שבת אחר או חלל השבתות בשנה זו כדי שתשמור השבתות בשנה אחרת ואין לומר דע"י חילול שבתות של שנה זו יוכל לשמור שבתות בשנה האחרת וגם לקיים מצות פריה ורביה באותה שנה, דהא גם אם יתאחר לצאת לצבא יוכל לקיים מצות פריה ורביה בזמן מאוחר ובלתי ספק שמירת שבת גדולה ממצות פרי' ורביה ויאחר מצות פריה ורביה ולא יאחר שמירת שבת ואין לומר דאם יקדים נישואיו יכול לקיים מצות פרו ורבו בזמן הקודם ובזמן המאוחר דהא פרי' ורבי' קיים בבן ובת והשאר אינו אלא מצות בבקר זרע זרעך וכו' ובודאי ליכא שום הוה אמינא שיקדים לחלל שבת בשביל זה ולא יאחר אותו אונס כל מאי דאפשר.

וגדולה מזו כ' הרדב"ז שאפילו במצות עשה מי שהוא חבוש בבית האסורים ונתנו לו רשות לצאת פעם אחת בשנה כיון דקיי"ל אין מעבירין על המצות המצוה הראשונה שתבא לידו ואי אפשר לעשותה בבית האסורין יעשה ואינו חושש למצוה קלה או חמורה ואף שהחכם צבי בסי' ק"ו חולק עליו והעלה דבמצוה אחת שאפשר לעשותה היום שלא מן המובחר ולמחר מן המובחר טוב להמתין למחר מ"מ מודה במצות שוות ומכש"כ במצות לא תעשה הלכך מסתבר דלא יעבור היום על ל"ת אף שע"ז לא יעבור על ל"ת זו למחר אף אם יוכל עוד לקיים מ"ע למחר (דשלל בעידנא אין דוחין שום ל"ת מפני עשה) וחזן מזה כ' הח"צ דלזמן מרובה חוששין שמא ימות ח"ו ובודאי גם הח"ץ יפסוק כאן לאיסור.

אמנם כל זה היינו אומרים אם השאלה היתה שילך לחלל שבת מיד אך הרי בנדון דידן בנך אינו הולך ומחלל שבת רק שהולך לעבודת הצבא ואז קרוב לודאי שיוכרח לחלל שבת באונס ומעתה באנו למחלוקת הפוסקים בהפלגה בספינה או בנסיעה למדבר למקום שבודאי יוכרח לחלל שבת וכבר הארכתי בזה לעיל והעליתי דלדבר מצוה מותר לילך למקום סכנה אף שבודאי יבוא לידי חילול שבת וא"כ בענייננו אף אם לא יהי' מוכרח לחלל שבת עכ"פ לאחרי איזה שנים כיון שהולך לצבא כדי שיוכל אח"כ לקיים מצות פרי' ורבי' כהולך לדבר מצוה דמי ואם יאנס אח"כ לחלל שבת מיקרי אונס ורחמנא פטרי' וכש"כ בנידון דידן דע"י חילול שבת דהשתא יוצל מחילול שבת דלאחר מיכן ואי דחיישינן שמא ימות ולא יקיים מצות פרי' ורביה ומחלל שבת בכדי הא גם בנסיעה לדרך יש לחוש שמא לא יבוא לידו לקיים המצוה או שמא ימות קודם שיקיימנה ולא מצינו חילוק בין אם יכול לקיים בודאי או לא או בין זמן מרובה לזמן מועט אלא ודאי כיון שהולך כדי לקיים המצוה נחשבת ההליכה לדבר מצוה. נוסף לזה שביים א' ב' ג' לרוב הפוסקים אף לדבר הרשות מותר וי"א דאף הליכה לסחורה מיקרי דבר מצוה ובנידון דידן יש עוד טעם להיתירא כי ידוע שמלכות באירעון כעת מלכות של חסד היא, ורבים הצליחו שעבדו בצבא והותר להם לשמור את השבת, ומי יודע אם המלכות הזאת תהי' גם בזמן המאוחר חוץ מזה יש טעם שאפשר שבנך כעת עתה אינו חזק כל כך ולא יצליח לעבודת הצבא וישולח במהרה לחפשי משא"כ לאחרי ג' שנים שיתחזק ובודאי ילוקח ויוכרח לעמוד שם כל השנה מכל הני טעמי נ"ל להתיר לבנך להעמיד את עצמו מיד לעבודת הצבא אמנם באשר כי אין לי פנאי לעיין כל הצורך על הנידון בהפוסקים אחרונים ואפשר שכבר הורו זקנים בנידון זה יהי' נוח לי שתשים פסקי זה לפני בעל הוראה אחר מפורסם ולראות אם יסכים עמי הרי טוב ואם ישיבני בטעמים נכונים אזי אבטל דעתי.

מחנה ישראל פרק כא

ו' ואם הוא צמקום חיה מעטלה סגירת על חש הנצח ישראלי
 סלח לילך צפחה זקן חס הוא מרשה צמקפריס כעין תענ
 צודאי יעשה כן ואפי' חס לאו אצפיכ יראה למעט את האיסור זכל
 עת דאפשר דהיינו סלח לגלח רק נתחמתי צמקום הקנטר חס המעטלה
 מרשה לזה וגם את זה לא יגלח צעלמי ולא עיי ישראל רק עיי חינו
 יסודי (ואם יכול צעת מעשה להזמר שלל לסייע צהשחמה דהיינו שלל
 להטות את זקנו ולהזמין השערות חליו צעת תגילוח רק האפי יעשה
 סכל מעלמו צודאי טוב יותר דעייז לא יהי' רק לאו שאין זו מעשה
 וקיל קלת מלאו שיש זו מעשה ואפי' חס יטעך לזה להגילח קלת
 סולמות כיל דמחוייב ג"כ צוח סכל חס יטעך להגילח כל מעוטו לזה
 צפרע זה האחרון ליע אחרי דצלחיה מחוייב לצבור על לתי זה ואף
 דאין זו מעשה מיינו לאו גמור הוא כדמשמע צראשונים):
 ו' ואם יכול להשיג את הזלזל הידוע שמתעצו לשהוף את הסער
 צלותו נקיס שלל ילא עוד צודאי מחוייב לעשית כן כדי
 סלח יעבור כלל על הללו דגילוח חך יזמר שאמר המשיחה לא יקור
 את הסער צככין כ"א צקיסם של עץ וכדומה:

מחנה ישראל פרק כב

ג) וכל אלו העניינים שכתבנו הוא אפילו אם נניח כמענה הילך שנוגע זה לפיקוח נפש אך אין לריד לכל זה כי אני רואין צעיינינו שיש הרבה עניינים ומרי נפש והיושעין צבית האסורין שאין להם רק לחם ומים ואעפ"כ חיים זמן רב ולא האמר לפי שהיושעין צבית האסורין יושע על מקומו ומשא"כ צוה שהיא עמל ויגע זה אינו כידוע שהאדם העמל ויגע צחיזה ענין העמל תועיל יותר לצריאות הגוף ממנוחה ובעו סתראה זה באכסני הנצח גופא סבטנען צריאין יותר משאר אנשים אשר מנאכלם הרבה יותר צעוד משלהן והכל הוא מחמת זה גופא שהוא עמל הרבה צעודה וכמו שאמר קהלת מהוקה סנה העובד וגו', ועוד אפילו תאמר שצאמטך זמן רב כחמעטו כחוחיו עייז גיב לא מיקרי זה מן המורה צטס פיקוח נפש כיון שאין מגיע זה למיתה ממש וכן איהא צע"ז אורח קיון סדיע קק"א עיי"ש וצעיינינו אני רואין כמה אנשים שהם מקפנין עמלן כמה סצועות ומדשים ואעפ"כ לסיף הם חיים וקיימים וקיון צוה שאין מלוי קיגוף כי"כ אשילו למי שאין לו מעוה של עלמו כלל כי הקציה שהוא מקצצ כל הסיצום מקצצ סימלפ קלת עזר על כל פנים והצא לטהר נקיי"עין אותה:

האסירות ויהיה טוב לי צוה וצוה כאשר נבאר לקמן בפרק כ"ד, ואם ילך מוצות החולים (צאלנילוב) ואמרו לו הרופאים שהוא מוכרח לאכול צכל יום הצעיל של צבר ואם לאו הוא צקקה ואין לו מי שיצבל לו צלתי זה הצעיל עכ"פ יראה לחקטין את האסור דהיינו שלא יאכל את האסור גופא רק הנרק לו הצעיל צלצד: ודע עוד דכסס שאסיר

מחנה ישראל פרק לח

ושמעתי צטס הרב החקיד המפורסם צישראל לתהלה ולתפארת מהר"ר נחום ז"ל מהוראדנא שיצן לחמינו אנשי הנצח שילעקו אז צמאמרים המורים על אחרותי יתי בגון פסוק שמע ישראל וגו' ה' הוא האלהים וכדומה ויש צוה תיעלת רצה אחד כי צוה 'העורר זכותן של ישראל שמהללן עליהן עול מלכותי של הקציה צכל יום ויכללו חכמה מאורעות רעות על ידו ורמוז לזה נהא שאמרו חז"ל על הפסוק ואמר להם שמע ישראל אתם קרצים היום למלחמה וגו' שאמר להם הקציה לישראל שאפילו לא קיימתם אלא ק"ש שחרית וערבית אי אתם כותרים צידם, גם אפילו אם חיו נגזר עליו שימות יהיה צוה תועלת גדולה לנטעוהו כי קבל עליו מלכות שמים צרגע אחריו צצייני חיו וילא כשמתו צלחד:

י) ולכן אם חצרו צקשו לכתוב עצירו מכתב לביתו אין להתעלל צוה כי מלצד מלות החקד שהוא מתחמד צוה עם חצירו עוד הוא מנמח צוה את כפסות אנשי ציתו צמה שהוא נוהן להם יד'עה מלחו וצפרע אם הוא עת מנלחמה שהוא להם פיקוח נפש ממש ממה שהם יודעים ומשלומוה וכ"ש פלר"ך ליזהר מאד צעתיים כאלו לכתוב תמיד מכתבים לאציו ואמו ואנשי ציתו כי הוא מחיה צוה את כפסם מנמח כשהם קיועיים סעודנו צחיים, ולא יקהפק צעלמו צמה שהוא כותב להם לפרקיס כי הסכנה צכל עת מלייה וצצבר זה יאר"ך לו הקציה את ימיה ובקהוא כותב מכתב לביתו יצקס גיב לאוהציו ולע"י שיצקשו רחמים עצורו וכמו שכתוב פדה צללוס נפסי מקרצ לי

כי צרצ"ס היו עמדי: